

„PASSIO CHRISTI, PASSIO HOMINIS“

Lidské utrpení vykoupené Kristem

POSELSTVÍ TURÍNSKÉHO ARCIBISKUPA K DOBĚ ADVENTNÍ 2009

Milovaní,

Pán nám neustále prokazuje svou dobrotu a také letos nám dává prodloužený čas k tomu, abychom mohli připravit svá srdce na setkání s Ním o svatých vánocích.

Bylo řečeno, že by nebylo k ničemu to, že se Kristus narodil před dvěma tisíci lety v betlémské jeskyni, že byl přijat mateřskou něhou Panny Marie a podpírán vnitřní otcovskou silou Josefovou, kdyby se pak nenarodil, tedy nebyl přítomen v našem nitru i dnes, kdyby nenašel příbytek v našich srdcích a pokrm v našich životech. Syn Boží se totiž stal člověkem v konkrétním okamžiku dějin, aby se mohl stát důvěrným přítelem a současníkem každého z nás. Přišel, aby sdílel náš lidský úděl, aby se každé srdce mohlo stát jeho domovem, a celé lidstvo v Ném mohlo najít pravý a pokojný příbytek. Víme však dobře, že ať by naše touha po Kristu byla jakkoli veliká, potřebujeme čas, abychom se na Něj mohli připravit, zvláště na jeho krásu a dobrotu. Nezbytně potřebujeme čas, abychom vyloučili ony hlasy, myšlenky, starosti či vzpomínky, které jako struska zanášejí naše nejhlubší nitro, v němž cítíme nostalgii po Pánově příchodu, kde se téměř nevědomě modlíme a v Duchu opakujeme „*Přijď, Pane Ježíši!*“ (Zj 22,20).

Právě proto Církev ve své moudrosti předkládá dobu adventní, v níž jsme pozváni, abychom dali vykvést naší touze po Kristu a v níž jsme povoláni odstranit každou překážku jeho příchodu k nám. Použijeme-li nástrojů ticha, modlitby, almužny a upřímnosti v každodenním úsilí, dokážeme-li využít těchto týdnů k tomu, abychom učinili svá srdce poslušnými a důvěrnými, jsem si jist, že Pán si v nich učiní příbytek a znovu nás pohrouží do tajemství své přítomnosti mezi námi. Nevyčerpatelné tajemství, jehož kontemplace a niterné zakoušení nikdy nekončí. Mezi mnoha aspekty tohoto tajemství, na

něž lze ukázat, v souladu s pastoračním putováním naší Církve, která se letos připravuje na nadcházející Výstav Svatého Plátna, vyniká téma *Passio Christi, passio hominis*, neboli o vztahu, který máme budovat mezi Kristovým utrpením a našimi každodenními útrapami, touhu zdůraznit jedině: nejzažší důsledek toho, že se Boží Syn stal člověkem, čili jeho utrpení a kříž.

Vánoce a kříž

Na první pohled by se mohlo zdát divným tato blízkost Pánových vánoc, jeho krutého utrpení a potupné smrti na kříži. Navykli jsme si totiž prožívat vánoce jako okamžik intenzivní radosti. Vzpomínka na ně v nás vyvolává atmosféru půlnoční mše, něhu rodinné slavnosti, krásu sněhu, naše města a domovy, tonoucí v záři světél a „svátečně oděná“. Jsme-li dětmi, očekáváme o vánocích dárky; jako dospělí čekáme, že přerušíme závratný rytmus všedních povinností a necháme alespoň na několik okamžiků zmlknout úzkostem, obavám a starostem, abychom si dopřáli chvíli klidu uprostřed nejdražších citů. V tom všem je cosi krásného. Je to způsob, jakým si možná nevědomě připomínáme, že Ježíšovo narození znamená že jsme byli vykoupeni, že jsme v Božích rukou, že jsme obklopeni objetím jeho lásky a náš život a dějiny lidstva jsou zahrnuty a chráněny v Bohu. Vánoce chtějí říci, že nic z toho, co je vskutku lidské, není ztraceno, a že vše je zaměřeno k lásce a tedy k životu.

Je tomu však proto, že narození Božího Syna v čase není čímsi statickým, něčím, co se vyčerpalo v tom, co se událo v prvních okamžicích jeho lidského života, v oné betlémské jeskyni. Narození je počátkem putování a dějin, jež vedlo Božího Syna, aby sdílel vše, čím se vyznačuje naše lidství, a to i utrpení a smrt. Existuje pěkná ikona Narození z Rublevovy školy, která představuje jesličky Dítěte Ježíše jako hrob a plenky, kterými je ovinut jako by byly plátny, do nichž se zamotává mrtvé tělo. Hledět na ni pomáhá rozjímat nad základním aspektem vánoc: Děťátko v jesličkách je tentýž Ježíš, který – jak uvádí evangelium – poroste „věkem, moudrostí a milostí“ (Lk 2,52), a je to stejný Ježíš, který bude zavržen od lidí, odsouzen, potupen a zabit na kříži. Nejzažším důsledkem jeho zrození v čase bude pro Božího Syna smrt. Posledním završením pláče, jenž provázel první okamžiky

Ježíšova pozemského života bude zdrcující křik na kříži o deváté hodině onoho pátku, kdy zemřel: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mt 27,46).

Přistupme tedy jako pastýři k betlémským jeslím a snažme se v nich už patřit na Beránka, obětovaného o Velkém pátku. Staňme zde jako mágové, přinášející zlato Králi vesmíru a kadidlo Tomu, který je Bůh; ale stejně jako mágové, nezapomeňme ani my přinést myrhu, která označuje Ježíšovo lidství, jeho podrobení se úpadku, utrpení a smrti.

A co znamená toto jeho podrobení se úpadku, jemuž jsme podrobeni my lidé, kteří se rodíme, dospíváme a pak zakrátko stárneme, ztrácíme síly a chřadneme? A především, co znamená, že Boží Syn tím, že se narodil v čase, se podrobil i utrpení a smrti?

Znamená to, že chtěl sdílet naše lidství, takové, jaké je ve své konkrétnosti: vskutku vše kromě hříchu. Znamená to, že chtěl vstoupit do našeho lidství, sdílet krásy a pozitivní aspekty života, který je okouzlující i přitažlivý, ale mít podíl i na tom, co je v témže lidském životě tíživé a nepochopitelné, jako bolest, utrpení a smrt, poznamenaná strachem. Ježíš vstoupil až do hlubin těchto dimenzí naší lidské reality. A neučinil tak, aby nám pak řekl, že utrpení a bolest jsou dobrem, čímsi, co je třeba vyhledávat či přímo po tom toužit, abychom se snad cítili Bohu blíž. Ježíš sdílel bolest a utrpení lidstva, aby nám ukázal, že jeho láska a jeho věrnost vůči nám jdou až tak daleko, že snáší to, čím trpíme my lidé, až do té míry, že sdílí drama oné otázky, kterou si klademe pokaždé, když nás skličuje bolest a zlo: proč existuje zlo? Proč se musí trpět? Proč snášet tak hrozné bolesti, když jsme spravedliví a žili jsme důstojným životem? Ježíš na kříži nejen snáší krutou bolest, ale sdílí s námi krutou otázku po bolesti a zlu.

To nedělá proto aby přidával bolest k bolesti či zlo ke zlu: činí tak, aby nám ukázal, že jeho láska a jeho věrnost vůči celému lidstvu dosahují až ke sdílení všeho toho, co je v našem životě nejtěžší a nejdrásavější. Jan Pavel II. vyjádřil tuto skutečnost obdivuhodným způsobem v apoštolském listě *Salvifici doloris*, když napsal, že v utrpení Ježíšově bolest „vstoupila do naprosto nové dimenze a nového řádu: byla spjata s láskou“ (č. 18). Kristovo utrpení zjevuje Boha, který je láskou, schopnou sdílet a vykupovat všechno zlo, které nás sužuje. Toto utrpení nám pak otvírá novou možnost: v hodině našeho utrpení a naší smrti, se můžeme s důvěrou svěřit Kristu, vědomi si, že jsme chráněni jeho probodeným srdcem; a v síle Ježíšova utrpení a jeho smrti se můžeme stát solidárními s každou sestrou a s každým bratrem, navštívené zlem a bolestí.

Jsou dva aspekty, k nimž bych chtěl krátce upoutat vaši pozornost.

Muž z Plátna

Díváme-li se na Ukřižovaného, rozjímáme o velikosti a nezměrnosti Boží lásky. Máme tu před očima konkrétní znamení lásky, která jde až tak daleko, že dává vše. Ježíš ve svém utrpení a smrti dává nám lidem cele sebe sama i to, co je mu nejdražší: lásku svého Otce. Činí to takovým způsobem, že tváří v tvář této lásce jsme neustále svobodni ji přijmout nebo odmítnout, vydat se nebo zůstat uzavřeni v sobě samých, protože Ježíš utrpení a kříže je bezbranný, nemůže nikoho nutit. Upoutává však naši pozornost a náš pohled, abychom při pohledu na Něj, stejně jako setník z evangelia, došli i my k závěru: „Tento člověk byl skutečně Boží Syn“ (Mk 15,39).

A to právě musíme dělat zvláště my, křesťané v Turíně, od chvíle, kdy naše Církev uchovává Svaté Plátno. Příštího roku bude znovu vystaveno mnoha poutníkům ze všech

koutů světa, budou před ním stát v tiché modlitbě. Je však jasné, že prvními povolanými, k projití před tak drahým a vzácným plátnem v modlitební a působivé kontemplaci, jsme my. Zachycuje – jak víme – obraz člověka, který podstoupil bití, který byl bičován, korunován trním a přibit na kříž. Podrobnosti Plátna jsou neuvěřitelně podobné těm, o nichž nám evangelia vydávají svědectví o Ježíšově utrpení a smrti; a po staletí se předává přesvědčení, že toto plátno je právě tím, do něhož bylo zabaleno Ježíšovo tělo, když byl uložen do hrobu po své smrti na kříži. Proto my křesťané hledíme na tvář na Plátně jako na ikonu tváře samotného Spasitele. Skrze obraz vtištěný do plátna máme možnost mít v kontemplaci před očima tvář Krista, který se vydal za nás, který nás miloval a miluje nevýslovnou láskou, který podstoupil utrpení, aby nás vykoupil ze zla a ukázal nám, jak hoří láskou k celému lidstvu i ke každému z nás.

Bylo by proto užitečné, dívat se na Dítě Ježíše, položené do našich jesliček, a v tichu jej spojovat s člověkem na Plátně, které budeme moci kontemplovat příští rok na jaře. Je to malé duchovní cvičení, které nám může posloužit, abychom s větší přesvědčivostí a velikou radostí pochopili celou šířku i hloubku lásky, jakou nás miluje Bůh; je to prosté gesto meditativní modlitby, které nám může pomoci uznat Ježíše za Spasitele, jako Jediného, který nás ve své lásce vykupuje ze zla a smrti.

Utrpení člověka, utrpení pro člověka

Když se díváme na Dítě Ježíše a s vírou k němu přiblížíme tvář z Plátna, spontánně by nás mělo napadnout, abychom se jinak dívali na svá utrpení a na naše kříže.

Jsou vskutku tolikeré útrapy, jež musejí snášet mnozí z nás. Jen když pomyslím na mnohá setkání, která jsem měl během pastoračních návštěv, jež jsem v těchto letech mohl po celé arcidiecézi vykonat, nemohu nevzpomenout na tolik nemocných, s nimiž jsem se setkal, stejně jako nemohu nepomyslet na velké množství těch, které jsem nemohl osobně poznat, ale kteří zaplňují naše nemocnice či bydlí v našich domovech. Tito, jak víme, i přestože je jich už tak mnoho, nevyčerpávají všechna utrpení, která nás skličují či nad nimiž pláčeme. Myslím na rodiny těch, kdo jsou zasaženi nemocí: manželky, manžele, děti, rodiče, příbuzné ... Myslím na mladé, kteří prožívají ponížení, protože se necítí být užiteční a cenění ve společnosti a zakoušejí obtíž s hledáním práce, která by jim dala jistotu a důstojnost, i na staré, kteří se cítí neužiteční, osamocení a opuštění. Myslím na utrpení

těch, kdo žijí v podmínkách velké chudoby a nouze, k čemuž dochází v těchto časech velké ekonomické recese. Ale myslím také na ty, kdo i přesto, že mají hmotné zajištění zakoušejí velkou chudobu života, protože mají zraněné srdce či pochybují, že jsou milováni anebo se nacházejí ve stavu vyprahlosti či duchovní prázdnoty.

Není to, než pár příkladů tolikerého utrpení, jež na nás doléhá. Nelze je šmahem vymazat, ani předstírat, že neexistuje, anebo, že nějakým způsobem najde řešení v tomto pozemském životě. Ve světle Kristova utrpení se nám však otevírá nová možnost, totiž prožívat tato utrpení a dokonce i smrt v Ježíšově společenství. Ve víře v tohoto Ježíše, který přišel, trpěl a umřel „*pro nás lidi a pro naši spásu*“, víme, že už není člověka, který by trpěl či umíral sám. Ví, že prožívá své utrpení ve společenství s Ježíšem. Záleží na nás, jak dokážeme být s důvěrou a prostotou zakořeněni v této jistotě: i v bolesti a ve smrti je nám Ježíš vždy nablízku a můžeme zůstat v jeho objetí, v důvěře v Jeho lásku a útěchu.

Kontemplace Kristovy lásky, jdoucí v jeho utrpení a smrti až k úplnému sebedarování, musí v nás křesťanech dát vzejít výzvě, která se stane úsilím poznávat samotného Ježíše v chudých, nemocných, vězněných a v každém trpícím či životem zdrceném člověku. Právě s těmito trpícími bratřími se chtěl Ježíš ztotožnit, jak nám vysvětluje on sám v pětadvacáté kapitole Matoušova evangelia. Naše turínská Církev je už tradičně velmi zdatná v úsilí být nablízku lidem opuštěným a chudým. Bylo by tedy pěkným krokem vpřed co do kvality našeho života z víry, pokud bychom v tomto roce, počínaje touto dobou adventní a vánoční, dokázali každý růst ve schopnosti vidět tíživé situace tolika lidí, a rozhodnout se, že pomůžeme v potřebách a utrpeních našich bližních. Toto je pozvání, s nímž se obracím na jednotlivce, ale také na všechny naše křesťanské komunity, neboť jsou cennými osobní gesta solidarity, jsou ještě výmluvnějšími iniciativy blízkosti trpícím bratřím, na nichž má podíl celé farní společenství.

Nezbývá mi, než popřát vám z celého srdce s užitkem prožitý čas adventu a svatých vánoc. V poselství, které vám pošlu o nadcházející době postní, k přípravě na velikonoce, se budu snažit ukázat na další aspekt Kristova tajemství: jeho vzkříšení z mrtvých. Kristovo narození, utrpení a smrt jsou totiž tak vzácnými proto, že On je Boží Syn, jehož Otec mocí svého Ducha vzkřísil z mrtvých. Ujišťuji vás, že vždy, ale zvláště v této době adventní, jsem nablízku všem a každému svou modlitbou, abyste dokázali kontemplant, zakoušet a vnitřně prožívat nezměrnost Boží lásky, která se zjevila v chudobě, pokoře a prostotě Ježíšova zrození v betlémské jeskyni.

Zamyšlení, které jsem vám v tomto poselství předložil, mě pobádá, abych se k vám všem jako vždy obrátil s upřímným přáním, které tentokrát chci adresovat zvláště těm, které sužují nemoci či z jiných důvodů je navštíven utrpením. Přeji vám, abyste v niternosti modlitby, i prostřednictvím přítomnosti mé i celé křesťanské komunity turínské, zakusili blízkost Božího Syna, který se stal člověkem, aby ukázal, že je stále blízký každému z nás, a to i v hodině utrpení, nemoci a smrti.

Se zvláštním požehnáním a ohromným blahopřáním

+ Severino Cardinale POLETTO
TURÍNSKÝ ARCIBISKUP